

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Ammattiosaamisen näytöt maatalousalan
perustutkinnon kotieläinten hoito-osiossa

Jari Aaltonen

2007

TIIVISTELMÄ

Tavoitteeni on tuoda kehittämishankkeessani esille maatalousalan perustutkinnon uudistusta ammattiosaamisen näytöistä. Ensin selvitän, mitä ovat ammattiosaamisen näytöt ja mihin niitä tarvitaan. Tutkiessani asiaa koskevaa materiaalia, huomasin, että näytöt aiheuttavat melkoisia muutoksia näyttöihin osallistuvien tahojen työhön sekä työskentelytapoihin. Tuon hankkeessani esille myös tärkeimpiä säädösten ja määräysten muutokset sekä niiden sisällöt sekä selvitän muuttuneita tai uudistuneita lakeja.

Uutena toimielimenä täytyy koota ammattiosaamisen näytöistä vastaava ryhmä, johon paneudun hankkeessani lähemmin. Keitä toimielimeen voidaan valita ja mitkä ovat sen tehtävät? Koulutuksen järjestäjän on uudelleen mietittävä koko koulutuksen sisältö ja näyttöjen aiheuttamat muutokset henkilökohtaisissa opetussuunnitelmissa, sekä kouluttaa henkilökunta ja työelämän edustajat näyttöjen vastaanottamista varten.

Kehittämishankkeeni sisältää myös tietoa siitä, kuka ammattiosaamisen näyttöjä arvioi ja kuka päättää arvosanoista sekä miten todistusten sisältö on muuttunut ja kuka allekirjoittaa todistukset.

Kansallisten näyttöaineistojen rakennetta ja sisältöä olen tuonut esille niiltä osin, mitkä soveltuvat minun hankeeni sisältöön. En kuitenkaan ole halunnut lähteä rönsyilemään liikaa ja olen rajannut näyttöaineiston sisällön yleisohjeiden mukaiseen tarkasteluun. Kehittämishankkeeni etenemistapa suppilomainen. Lopuksi pohdinkin esimerkinomaisesti kotieläinten hoidon näyttöjä. Siihen olen ensin laatinut laajemman selvityksen koko kotieläinpuolen näyttöjen vaikutuksesta opettajan, työpaikkaohjaajan ja oppilaan sekä työelämän edustajan näkökulmista, sekä siitä miten näytöt ovat vaikuttaneet kaikkien työkuvaan, oppilaiden arviointiin ja mitkä ovat mahdollisesti yritysten motiivit työssäoppimisyhteistyöhön.

Hankkeen lopussa olen tehnyt tiivistelmän koko ammattiosaamisen näyttöjen työlistasta, luettavuuden helpottamiseksi. Olen myös halunnut pohtia näyttöjen tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia epäkohtia, joita keskusteluissani opettajien ja työpaikkaohjaajien kanssa tuli esille. Miten vien ammattiosaamisen näytöt käytäntöön? Olen tehnyt hankkeeni lopuksi suunnitelman näytöistä ja miten ne mielestäni toimivat ja tuovat kattavasti esille oppilaan ammattitaidon ja oppimisen asteen.

Sisältö

1. Alkulauseet kehittämishankkeestani	4
2. Mitä ovat ammattiosaamisen näytöt?	5
3. Miksi ammattiosaamisen näyttöjä tarvitaan?	5
4. Ammattiosaamisen näytöt koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta	6
5. Ammattiosaamisen näytöt työelämän näkökulmasta	7
6. Ammattiosaamisen näyttöjä koskevat säädökset ja määräykset	7
6.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta (25 §)	8
6.2 Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin (25a §)	8
6.2.1 Toimielimen nimeäminen ja esteellisyys	8
6.2.2 Ammattiosaamisen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin	9
6.3 Arvioinnista päättäminen	9
6.4 Arvioinnin oikaiseminen	10
6.5 Osaamisen tunnustaminen	10
7. Koulutuksen järjestäjän tehtävät	11
7.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa	11
7.2 Todistukset	13
8. Kansallisten näyttöaineistojen rakenne ja sisältö	14
8.1 Näytön arvioinnin dokumentointi	16
9. Kotieläinten hoidon näytöt (20 ov)	17
9.1 Opintokokonaisuuden keskeinen sisältö ja näytön kuvaus	17
9.2 Näyttöympäristö	17
10. Ammattiosaamisen näyttöjen vaikutus opettajan ja työpaikkaohjaajan työnkuvaan	18
10.1 Mihin asioihin yritysten näkökulmasta pitäisi kiinnittää enemmän huomiota työssäoppimisen kehittämisessä?	22
10.2 Yhteenvetona yritysten mielipiteistä voitaisiin laatia seuraavanlainen lista;	23
10.3 Yhteenveto siitä, mitä kokemuksia opiskelijoilla on ollut ammattiosaamisen näytöistä?	23
11. NÄYTTÖAINEISTON VIIMEISTELIJÄN MUISTILISTA	24
12. Ammattiosaamisen näyttöjen vahvuuksia ja heikkouksia	28
13. Kotieläinten hoidon näyttö ja käytännön esimerkki opintokokonaisuuden näytöstä	29
Lähdeluettelo	33
Liitteet	34

1. Alkulauseet kehittämishankkeestani

Tämän työn tavoitteena on selkeyttää ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanoa maatalousoppilaitoksissa. Tarkastelu kohdistuu lähinnä karjatalouden näyttöihin, sekä tiivistää sitä ohjemateriaalia, mikä nyt vielä on haettava eri lähteistä.

Miksi halusin tehdä hanketyöni ammattiosaamisen näytöistä? Ammattiosaamisen näytöt otettiin käyttöön 01.08.2006 alkaneissa koulutuksissa ja ovat täydessä laajuudessaan vuonna 2009. Kartoittaessani koulutuskenttää, lähinnä maatalouden näkökulmasta, huomasin, että ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto oli kangertelevaa uuden toimintatavan alkuvaiheessa. Lähinnä käytännön toteutus ja työelämän kanssa tehtävä yhteistyö tuntui olevan melko vierasta ja epäselvää. Pohtiessani mahdollisia syitä, halusin saada tähän hankkeeseen mukaan työelämän mielipiteitä ja kommentteja, jotka ovat luettavissa luvussa 11.

Mielestäni on hyvä, että ammattiosaamisen näytöissä kädentaidot ja käytännön tekeminen pääsevät oikeuksiinsa, ja sitä kautta monipuolistavat arviointimenetelmiä. Näin hyvin kirjallisissa kokeissa pärjäävät ovat samalla viivalla käytännön työn hallitsevien kanssa, joten ammattiosaamisen näytöt myös tasapuolistavat opiskelijoiden arviointia ja arvosanoja. Tämän lähtöajatuksen mukaan halusin selvittää ja suunnitella ammattiosaamisen näyttöjen toteutusta kotieläinten hoitoa opiskelevien sekä maatalousoppilaitoksen näkökulmasta.

Työelämän näkökulma on mielenkiintoinen myös siksi, että tälläkin hetkellä (2007) on karjatalouden alalla auki runsaasti työpaikkoja mutta työntekijöitä on vaikea löytää, esimerkiksi maatalouslomittajia. Syynä saattaa olla maatalousalan työpaikkojen huono arvostus ja palkkaustaso, sekä suuri vastuu ja epämurheet työolosuhteet.

2. Mitä ovat ammattiosaamisen näytöt?

Ne ovat käytännön työtehtäviä (työtilanne tai prosessi), joissa opiskelija osoittaa ammattitaitonsa. Näytöissä opiskelija osoittaa ammattiosaamisensa käytännön työtehtäviä tekemällä. Näytöt toteutetaan Opetushallituksen tutkintokohtaisten opetussuunnitelman perusteiden ja kansallisten näyttöaineistojen pohjalta.

Opettajat, työelämän edustajat ja opiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat näytöt yhdessä. Näytöt perustuvat opetussuunnitelman perusteissa määrättyyn sisältöön. Ne ovat myös osa opiskelijan arviointia.

Näytöt annetaan kaikissa ammatillisissa opinnoissa ja ne ajoittuvat koko koulutuksen ajalle. Ne ovat tapa arvioida laaja-alaista ammatillista osaamista ja antavat opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa käytännön töissä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelmassa määritellyt keskeiset osaamiset.

Näytöt edellyttävät suunnittelussa, käytännön toteutuksessa ja arvioinnissa koulutuksen järjestäjän sekä työelämän yhteistyötä. Opetushallitus tuottaa kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin kansalliset näyttöaineistot (Tauriainen 2006.)

3. Miksi ammattiosaamisen näyttöjä tarvitaan?

Ammattiosaamisen näytöt lisäävät opiskelun tavoitteellisuutta ja työelämälähtöiset näytöt tuovat opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen arviointiin myös lisää käytännönläheisyyttä.

Opiskelija osallistuu yhdessä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa näyttönsä suunnitteluun. Näin kaikille osapuolille tulee selväksi, mitä osaamista arvioidaan ja millaisia kriteerejä arvioinnissa käytetään.

Ammattiosaamisen näytöt helpottavat opiskelijaa siirtymisessä työelämään ja paremmin ymmärtämään työelämän asettamia vaatimuksia, sekä selkeyttävät nuorten ammatinvalintaa. Ammattiosaamisen näytöt myös yhtenäistävät opiskelijan arviointia ja antavat palautetta opiskelijan käytännön ammattitaidosta.

Ammattiosaamisen näytöt antavat myös koulutuksen järjestäjälle tietoa opetussuunnitelman, opetusjärjestelyjen, sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta, sekä tuottavat arvokasta tietoa oppimistulosten kansalliseen arviointiin.

Opiskelijan kannalta ammattiosaamisen näytöt yksilöllistävät opiskelua ja toivottavasti lisäävät opiskelumotivaatiota, sekä tuovat opiskeluun tavoitteellisuutta.

(Opetushallitus 2006, 7-8.)

4. Ammattiosaamisen näytöt koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto vaatii työssäoppimispaikoilla ja oppilaitoksissa yhteistyötä sekä edellyttää koulutuksen järjestäjiltä voimavarojen suuntaamista uudentyypiseen opettamiseen ja arviointiin. Ammattiosaamisen näyttöjä tukee opetus, joka on jaksotettu laajoiksi työelämälähtöisiksi kokonaisuuksiksi, sekä käytännöt, jotka mahdollistavat opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisen joustavan hyödyntämisen.

Ammattiosaamisen näytöt ohjaavat opetusta ja arviointia opetussuunnitelman perusteiden ja muuttuvan työelämän tarpeiden suuntaiseksi, sekä monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä.

Toisaalta edellytyksenä on opettajien välinen tiivis yhteistyö, kuten myös opettajien ja työelämän välistä tiivistä yhteistyötä. Ammattiosaamisen näytöt tuovat tavoitteellisuutta ja käytännönläheisyyttä työssä oppimiseen ja opetukseen ja samalla auttavat opettajia ylläpitämään ammattitaitoaan. Ammattiosaamisen näytöt antavat koulutuksen järjestäjille välineitä itsearviointiin ja tietoa koulutuksen kehittämisen pohjaksi.

Ammattiosaamisen näytöillä saadaan tietoa opiskelijoiden oppimistuloksista.

Tiedon perusteella voidaan päätellä, tuottaako opetus riittävää ja työelämän näkökulmasta relevanttia osaamista (Opetushallitus 2006, 8.)

5. Ammattiosaamisen näytöt työelämän näkökulmasta

Työelämälle on tärkeää, että ammatillisen koulutuksen laatu varmennetaan ja opiskelijoiden ammatillinen osaaminen arvioidaan luotettavasti. Tiivistyvä yhteistyö oppilaitosten kanssa lisää mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaista ammatillista osaamista työelämään siirtyvillä opiskelijoilla on., työelämältä saatu palaute on jo nyt vaikuttanut myös niin, että opetuksessa on otettu käyttöön nykyistä työelämälähtöisempiä ratkaisuja.

Näytöt antavat mahdollisuuden vaikuttaa siihen, millaisia työntekijöitä alalle valmistuu, sekä varmistavat alalle valmistuvien työntekijöiden paremman ammatillisen osaamisen ja turvaavat koulutuksen työelämävastaavuutta. Näytöt helpottavat rekrytoinnissa ja perehdyttämisessä, sekä varmistavat ammatillisen koulutuksen tasalaatuisuutta eri oppilaitoksissa ja haastavat työyhteisön oppimaan (Opetushallitus 2006, 9.)

6. Ammattiosaamisen näyttöjä koskevat säädökset ja määräykset

Opiskelijan arviointia koskevat säädökset ja määräys muuttuvat. Ammatillista osaamista arvioidaan muun arvioinnin ohella käytännön työtilanteissa ammattiosaamisen näyttöillä. Säännökset arvioinnin suorittajista muuttuvat. Työelämän edustajat tulevat entistä laajemmin mukaan arviointiin.

Koulutuksen järjestäjän on asetettava ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava elin. Käsittelen tätä asiaa tarkemmin alaluvuissa 6.2.1 ja 6.2.2

Arvioinnin oikaisemista koskevia menettelytapoja selkiytetään. Ns. itseoikaisun merkitys korostuu (ennen lääninhallitus, nyt toimielin). Myös osaamisen tunnustamista koskevat määräykset täsmentyvät (ennen opintojen hyväksilukeminen, nyt osaamisen tunnustaminen).

Tutkintotodistus sisältää jatkossa päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Sanallinen arviointi on mahdollista erityisopetuksena järjestettävän koulutuksen ammattiosaamisen näytöissä (Laurila 2006.)

6.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta (25 §)

Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan ammatillista osaamista tulee muun arvioinnin ohella arvioida opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa tai – tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella (Laurila 2006, 5.)

6.2 Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin (25a §)

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee asettaa toimielin tai useampia toimielimiä. Käytännössä valitaan yleensä yksi toimielin.

6.2.1 Toimielimen nimeäminen ja esteellisyys

Toimielimen on pitänyt olla nimettynä elokuussa 2006 ja se koostuu koulutuksen järjestäjän edustajasta, opettajista, opiskelijasta, sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämän edustajasta, ja se voi olla myös kahden tai useamman koulutuksenjärjestäjän yhteinen. Toimielimeen nimetään puheenjohtaja ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajana ei voi olla opiskelija. Opiskelijajäsenen on oltava 15 vuotta täyttänyt ja hänellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia käsiteltäessä. Toimielimen jäsenten esteellisyyteen sovelletaan hallintolakia 434/2003, 27 – 29 §.

6.2.2 Ammattiosaamisen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaava toimielin

Toimielimen tehtävät koostuvat seuraavista osista

Se hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, sekä valvoo näyttötoimintaa ja ammattiosaamisen näyttöjen periaatteiden toteutumista. Toimielin päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista ja käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. Lopuksi toimielimen puheenjohtaja allekirjoittaa näyttötodistukset.

Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

6.3 Arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä.

Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutusjakson arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen.

Oppisopimuskoulutuksen arviointi säilyy ennallaan tietopuolisten opintojen arvioinnista päättävät opettajat, työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arvioinnista työnantajan nimeämä henkilö, arviointien yhdistelmästä koulutuksen järjestäjä.

Lisäksi valtuutussäännös, jonka mukaan muulta arvioinnin suorittajalta kuin opettajalta vaadittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Arvioijien esteellisyyteen sovelletaan hallintolakia 434/2003, 27 – 29 §.

6.4 Arvioinnin oikaiseminen

Opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritustensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta, opettajalta tai muulta päätöksen tehneeltä henkilöltä.

Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset tietoonsa.

Jos opiskelija on rehtorille, opettajalle, tai muulle päätöksen tehneelle henkilölle tai työnantajalle esitetyn oikaisupyynnön jälkeen tyytymätön arviointipäätökseen, hän voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua toimielimeltä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä.

Toimielin voi velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin, jos arviointipäätös on ilmeisesti virheellinen.

6.5 Osaamisen tunnustaminen

Aiemmin laissa puhuttiin opintojen hyväksi lukemisesta, nyt osaamisen tunnustamisesta. Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja vaatimuksia keskeisiltä osin vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi.

Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Tarvittaessa osaamisen vastaavuus on osoitettava.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään ennen ko. opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin osaamisen tunnustamista koskevasta menettelystä.

7. Koulutuksen järjestäjän tehtävät

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto edellyttää, että viimeistään elokuuhun 2006 mennessä koulutuksen järjestäjä on nimennyt ja kouluttanut toimielimen, tarkistanut opetussuunnitelmansa tarvittavin osin ja sisällyttänyt ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät periaatteet ja menettelytavat opetussuunnitelman yhteiseen osaan sekä opiskelijan arviointisuunnitelmat ja niihin sisältyvät näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat tutkintokohtaisiin osiin (OPH 2005.)

Koulutuksen järjestäjän tulee lisäksi päättää kansallisten tutkintokohtaisten näyttöaineistojen hyödyntämisestä ja tarkistaa tarvittavin osin työpaikkojen kanssa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä koskevat sopimukset (OPH 2005.)

Seuraavassa esitän kootusti koulutuksen järjestäjän tehtävät OPH:n (2005) mukaan:

- Suunnitellut opiskelijan ohjaus- ja tukitoimet.
- Kehittänyt menettelytavat arviointitiedon keräämiselle ja arkistoinnille.
- Uudistanut todistukset uusien säädösten ja määräysten mukaisiksi.
- Laatinut suunnitelman siitä, kuinka ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotosta tiedotetaan opiskelijoille ja työelämän edustajille.
- Kouluttanut henkilöstönsä ja työelämän edustajat.
- Tehnyt suunnitelmat, miten ammattiosaamisen näytöistä saatu palaute hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä ja laadun varmistuksessa.
- Lisäksi huolehtinut siitä, että toimielin on hyväksynyt ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat sekä päättänyt ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista.

7.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteinen osa

Opiskelijan arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen periaatteissa on hyvä ohjeistaa mm. miten ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä työelämän kanssa. Samoin siitä, miten kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja käytetään näyttöjen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Lisäksi tulee päättää miten opiskelijoille ja työelämälle tiedotetaan ammattiosaamisen näytöistä sekä siitä kuka voi toimia arvioijana ja mitkä ovat arviointiin osallistuvien vastuut ja tehtävät. Tärkeää on selvittää myös kuka vastaa arvioijien ohjaamisesta ja perehdyttämisestä sekä miten opiskelijaa ohjataan ja tuetaan ennen näyttöä, näytön aikana ja sen jälkeen.

Opiskelijoiden arvioinnin toteutuksessa tulisi huomioida:

- kuinka opiskelijoiden itsearviointi toteutetaan
- kuinka ammattiosaamisen näytön arvosanan voi korottaa ja uusia
- miten arvosanaan haetaan oikaisua ja kuinka asia käsitellään
- miten ammattiosaamisen näytön arvosana vaikuttaa päättötodistukseen tulevan opintokokonaisuuden arvosanaan
- miten ammattiosaamisen näyttöjen arviointitieto tallennetaan ja säilytetään
- tutkintotodistuksen sisältö ja todistuksen antaminen

(Laurila 2006.)

Työssäoppimisen järjestämisen periaatteissa ja menettelytavoissa on hyvä ohjeistaa mm.

- kuinka työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan
- kuinka työssäoppimispaikat toimivat näyttöpaikkoina
- miten työssäoppimispaikkojen laatu myös näyttöpaikkana varmistetaan
- miten työssäoppimisen sopimukset laaditaan niin, että ne sisältävät myös ammattiosaamisen näytöt
- kuinka työpaikkaohjaajia perehdytetään työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

(Laurila 2006.)

Henkilökohtaisten opetussunnitelmien laadinnassa on tärkeää määritellä, miten niiden yhteydessä ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan.

Osaamisen tunnustamisen periaatteissa määritellään mm.

- miten jo suoritettujen näyttöjen tai niiden osien tunnustamista tulee hakea
- kuka vastaa ammattiosaamisen näyttöihin liittyvistä hyväksiluvuista
- kuinka ammattiosaamisen näyttöjä voidaan hyödyntää osaamisen tunnustamisessa.

(Tauriainen 2006.)

Erityisopetuksen ja siihen liittyvien tukipalvelujen järjestämien periaatteissa voidaan määritellä, miten erityisopiskelijoiden ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan (Tauriainen 2006.)

Itsearvioinnin toteuttamissuunnitelmassa määritellään se, kuinka ammattiosaamisen näytöt kytkeytyvät osaksi oppilaitoksen itsearviointia ja toiminnan kehittämistä sekä miten koulutuksen järjestäjän nimeämää toimielintä hyödynnetään itsearvioinnissa (Laurila 2006.)

TAULUKKO 1. Kuka ammattiosaamisen näyttöä arvioi ja päättää arvosanasta? Laki 601/2005, 25 b §

Ammattiosaamisen näyttöjen ohjaaminen ja seuraaminen	Arviointikeskustelu (näytön arviointi)	Opintokokonaisuuden näytön arvosanan antaminen ja tallentaminen	Opintokokonaisuuden arvosanan antaminen ja tallentaminen
joko opettaja tai työelämän edustaja yhdessä tai jompikumpi yksin	aina opettaja ja opiskelija sekä työelämän edustaja silloin, kun hän on ollut seuraamassa näyttöä	arviointista päättävät toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen	arvosanasta päättävät opettaja tai opettajat
	arviointissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi	arvosana tallennetaan opintokokonaisuuksittain niin ja arvioinnin kohteittain	arvosana muodostuu ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin perusteella
	tallennetaan niin, että opintokokonaisuuden arvosana pysyy antamaan (arvioinnin kohteet)	arvosanat merkitään opintokokonaisuuksittain tutkintotodistuksen osana näyttötodistukseen	arvosanat merkitään tutkintotodistuksen osana olevaan päätötodistukseen

7.2 Todistukset

Tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Tutkintotodistuksen saannin edellytys on, että opiskelija on suorittanut tutkintoon kuuluvat opinnot ja näytöt hyväksytysti (A 603/2005, 13 §)

Näyttötodistukseen tuleva ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan opintokokonaisuuksittain sekä lyhyt kuvaus ammattiosaamisen näytöstä. Näyttöarvosanasta päättävät opettajat ja työelämän edustajat siten, kuin toimielin on päättänyt (601/2005, 25 b §).

Näyttötodistuksen allekirjoittaa toimielimen puheenjohtaja.

Arvoasteikko ammattiosaamisen näytöissä on sama (T1 – K5) kuten muussakin opiskelijan arvioinnissa. Erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida sanallisesti. (A603/2005, 10 §).

Päätötodistuksessa opintokokonaisuuden arvosana muodostuu ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin perusteella (Laurila P. 2006.)

8. Kansallisten näyttöaineistojen rakenne ja sisältö

Ohjeet, jossa ohjeistetaan eri osapuolia näyttöjen järjestämiseen

- Ohjeet eri osapuolille (koulutuksen järjestäjä, opettajat, työpaikkaohjaajat ja opiskelijat)
- yleisohjeet näyttöaineiston käytöstä
- ohjeet itse näyttöön, mutta myös ennen näyttöä tapahtuvaan infoon ja näytön jälkeiseen palautteeseen ja kokemusten purkamiseen
- ohjeet koskevat näytön järjestämistä ja toteuttamista, arviointia ja dokumentointia
- tutkintokohtainen ohjepaketti täydennettynä tarvittaessa koulutusohjelman tai jopa opintokokonaisuuden näyttöohjeilla.

(Opetushallitus 2003.)

Näytön kuvaus, jossa tulee esille näyttöjen sisältö

Näytön kuvaus tehdään opintokokonaisuuksittain. Siinä määritellään ja valitaan näyttöön keskeinen osaaminen, jossa lähtökohtana opetussuunnitelman perusteissa määrätty keskeinen sisältö opintokokonaisuudesta. Keskeinen osaaminen kuvataan tekemisenä ja työprosessina

Näytössä ei oteta kantaa näyttöjen järjestämiseen, esim. näyttöjen lukumäärään. Näytöt ovat konkreettisempia kuin opintokokonaisuuden kuvaukset opetussuunnitelman perusteissa (esimerkit tukevat kuvausta). Ne analysoidaan työn perustana osoitettujen tietojen ja taitojen hallinnan perusteella. Samoin analysoidaan, millaista ydinosaamista ja yhteisiä painotuksia opintokokonaisuudessa on ja miten ne tulevat näkyviin näytössä (Opetushallitus 2003.)

Näyttöympäristö, jossa määritellään se, missä ja millaisissa olosuhteissa näyttöjä voidaan antaa

Suunnitelmassa tuodaan esiin näytön kannalta oleelliset vaatimukset (mitä tarvitaan, jotta osaaminen pystytään osoittamaan?). Tärkeää on miettiä myös näyttöympäristön vaatimuksia suhteessa opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja siihen osaamiseen, mitä näytössä pitää osoittaa.

Lisäksi määritellään, millaisissa olosuhteissa ja millaisilla työpaikoilla näyttö on mahdollista tai pitää toteuttaa (tilat, koneet, laitteet, tarvikkeet, työolosuhteet). Samoin määritellään millaisissa työyhteisöissä näyttö on mahdollista tai pitää toteuttaa (asiakastilanteet, ryhmätyötilanteet, yksintyöskentely, työparityöskentely, vuorovaikutusmahdollisuudet, muiden ihmisten läsnäolo, toimintatavat)(Opetushallitus 2003.)

Näytön arviointi antaa ohjeet arvioinnin kohteista ja kriteereistä

Suunnitelmassa määritellään näytön arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit opintokokonaisuuksittain suhteessa näytettävään osaamiseen. Arvioinnin kohteet ovat samoja kuin opetussuunnitelman perusteissa. Nämä kohteet sekä arviointikriteerit analysoidaan erikseen jokaisesta opintokokonaisuudesta (Opetushallitus 2003.)

Arviointikriteerit

Näyttöaineistossa määritellään näytön arviointikriteerit arviointikohteittain tasoille tyydyttävä (T1), hyvä (H3) ja kiitettävä (K5) opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Lisäksi määritellään T2 ja H4 poikkeamat, jos tasoerot pystytään ilmaisemaan selkeästi.

Arviointikriteerit kuvataan mahdollisimman lyhyesti ja ymmärrettävällä kielellä. Näiden kuvausten tarkoituksena on helpottaa erityisesti työpaikkaohjaajan ja opiskelijan työtä, kun näyttöä arvioidaan (Opetushallitus 2003.)

8.1 Näytön arvioinnin dokumentointi

Suunnitelmassa tulisi olla tiivistelmä, jossa tulee esille ryhmittely, minkä mukaisesti arvioinnit tulee dokumentoida:

- opintokokonaisuuden näyttöarvosanan dokumentointi (dokumentointilomake)
- opintokokonaisuuden osanäyttöjen arvioinnin dokumentointi (ohjeistus)
- arviointikeskustelun dokumentointi (mitä asioita kirjataan, jotta esim. ristiriitatilanteissa/valitustapauksissa tähän voidaan palata)
- näyttötodistusmalli (kirjoitetaan valmiiksi opintokokonaisuuksien nimet ja laajuudet sekä lyhyt kuvaus ko. opintokokonaisuuden näytöstä)

Arviointi dokumentoidaan seuraavan ryhmittelyn mukaisesti:

1. Työtehtävän hallinta
 - sisältää työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinnan
2. Työprosessin hallinta
 - sisältää suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet
3. Työ perustana olevan tiedon hallinta
4. Työturvallisuuden hallinta
5. Ydinosaaminen
 - sisältää oppimaan oppimisen taidot, ongelmanratkaisutaidot, vuorovaikutus- ja viestintätaidot, yhteistyötaidot sekä eettiset, esteettiset ja emotionaaliset taidot
6. Yhteiset painotukset
 - sisältää kansainvälisyyden, kestävän kehityksen, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämisen, yrittäjyyden, laadukkaan ja asiakaslähtöisen toiminnan, palvelu- ja kulluttajaosaamisen sekä työsuojelusta ja – terveydestä huolehtimisen (Opetushallitus 2003.)

9. Kotieläinten hoidon näytöt (20 ov)

Tässä kappaleessa tarkastelen lähemmin kotieläinten hoidon opetuksessa tapahtuvaa näyttöjen antoa. Näytön arvioinnin kuvaus löytyy liitteen 1. taulukosta.

9.1 Opintokokonaisuuden keskeinen sisältö ja näytön kuvaus

Opintokokonaisuuden keskeinen sisältö muodostuu seuraavista osista:

- eläimen ruokinta ja kasvatus
- kotieläintalouden koneiden ja laitteiden käyttö ja päivittäishuolto
- rakennusten korjaus ja kunnossapito kotieläintuotannossa
- tuotannon suunnittelu, kannattavuuden seuranta ja tuotannon kirjanpito.

Näyttö järjestetään mahdollisuuksien mukaan viikon pituisena työjaksona, jolloin opiskelija pääsee tekemään mahdollisimman monipuolisesti kotieläinten ajankohtaisia hoitotöitä. Opiskelija hoitaa ja ruokkii kotieläimiä lajinmukaisesti niiden tuotantovaiheen huomioiden. Hän tekee rehujen aistinvaraiset arvioinnit ja ruokkii eläimet suunnitelman mukaisesti. Hoitotöissä hän käyttää maatilan kalustoa ja kotieläintuotannon koneita ja laitteita sekä tekee niille päivittäiset huoltotoimenpiteet. Näyttöjakson aikana opiskelija huolehtii kotieläintilojen siisteydestä ja järjestyksestä.

9.2 Näyttöympäristö

Näyttöpaikka:

maatilan navetta, sikala, lampola, talli, kanala, broileri- tai kalkkunakasvattamo.

Koneet, laitteet ja välineet

Maatilalla käytettävä tuotantokalusto: traktori, kuormain sekä rehun korjuu-, käsittely- ja siirtokalusto.

Ruokinnan ja rehunkäsittelyn koneet ja laitteet sekä tuotantosuunnan mukainen muu varustus. Tietokone, internet-yhteys.

Muu materiaali

Suojaimet ja turvavarusteet, tilan tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito (tehtävien edellyttämiltä osin).

Työyhteisö

Kotieläintilan henkilöstö.

10. Ammattiosaamisen näyttöjen vaikutus opettajan ja työpaikkaohjaajan työnkuvaan

Miten ammattiosaamisen näytöt ovat opettajien mielestä vaikuttaneet opettajien oppimiskäsitykseen Raimo Hakalan (2006) tutkimuksen mukaan:

- Opiskelijalla on mahdollisuus oppia itsekin erottamaan, mikä on keskeistä osaamista ja oppia sitä.
- Oppijalle annetaan vastuuta omasta oppimisesta.
- Opettaja ohjaa opiskelijoita yksilöinä ja yksilöllisesti.
- Luokassa ollaan vähemmän kuin ennen.

Miten ammattiosaamisen näytöt ovat opettajien mielestä vaikuttaneet opetussuunnitelmiin, opetuksen sisältöihin ja järjestelyihin?

- Opetussuunnitelmien käytännönläheisyys; työelämän palaute
- Keskeinen osaaminen, tavoitteiden selkiytyminen ja täsmentyminen sekä oppilaitoksessa tapahtuvan opetuksen että työssäoppimisen osalta.
- ”Tavoitteet ovat selkiytyneet. On kirkkaasti mielessä, mitä pitää opettaa”
- ”Opiskelija tekee sellaisia töitä, joissa voi harjaantua näyttöön”
- Lähiopetus, itsenäinen opiskelu, työssäoppimisen määrä ja jaksotus.

- Määrässä ei juuri/vielä muutoksia, mutta tavoitteenasettelussa ja suunnitelmallisuudessa kyllä.

- Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

- Oppilaitoksen jaksojärjestelmä

(Hakala 2006)

Miten ammattiosaamisen näytöt ovat vaikuttaneet opetusmenetelmiin?

- Käsitteellinen määrittely vaikeaa
- Opetuskeskustelun korostuminen, myös työssäoppimisen yhteydessä
- jatkuva, ohjaava palaute; osaamisen varmistaminen
- oppija yksilönä
- oppimisen, opetuksen ja arvioinnin kietoutuminen toisiinsa
- Työvaltaisten opetusmenetelmien lisääntyminen oppilaitoksissa
- enemmän tehdään käytännön töitä
- Työssäoppiminen toimiva opetusmenetelmä ja –järjestely

(Hakala 2006.)

Miten ammattiosaamisen näytöt ovat vaikuttaneet oppimiseen ja arviointiin Hakalan (2006) mukaan?

Oppimismotivaation kasvu

- näytöt motivoivat opiskelijaa oppimaan
- opiskelijat valmistautuvat näyttöön huolella.
- henkilökohtaistaminen vastuuttaa opiskelijaa aikaisempaa paremmin
- opiskelijat ovat huomattavasti motivoituneempia koko opetukseen, koska tietävät, että arvioinnissa on mukana aito oikea työelämäedustaja.

Edellisen perusteella voisi olettaa, että näyttöjen kautta saavutetaan hyviä oppimistuloksia. Hakalan (2006) mukaan työelämän edustajat ja opettajat ovat hiukan aikaisempaa tyytyväisempiä opiskelijoiden osaamiseen. Työsuunnitelmat ovat myös tarkentuneet ja

monipuolistuneet, joten niihin on paneuduttu huolellisemmin. Samoin työn tekemisessä mietitään enemmän syitä ja seurauksia kuin ennen.

Hakala (2006) on todennut myös, että sekä arviointikeskustelujen että itsearvioinnin merkitys ovat korostuneet. Myös työpaikkaohjaajat ovat kehittyneet arvioijina ja työelämän antama palaute on aiempaa monipuolisempaa ja perustellumpaa.

Seuraavassa Hakalan (2006) esittämiä huomioita siitä, miten näytöt ovat muuttaneet opettajan työtä/rooleja:

Oppimista edistävän ilmapiirin rakentaja

- onnistumisen näytöissäkin takaa alaansa ja positiivisesti opetustyöhön sitoutuneet opettajat.
- pedagogiikan asiantuntija

Oppimisen ohjaaja

- henkilökohtaistaminen ja yksilöllisyys

Yhteistyökumppani

- näytöt ovat lisänneet sekä opettajien keskinäistä että työelämäyhteistyötä

Markkinoija

- opettaja tätä asiaa vie työelämään
- ajattelen, että tällainen markkinointi ei ole opettajan työtä.

Konsultti

- työpaikkaohjaajien perehdyttäminen ja ohjaus

Näytöt ovat edistäneet yhteistyön lisääntymistä oppilaitoksen ja työelämän välillä. Opettajien työelämätuntemus on myös parantunut.

Ajankäyttö on myös muuttunut. Suunnittelun määrä on lisääntynyt, mutta toisaalta se helpottaa työtä. Näyttöjen käytännön järjestäminen työpaikoille ja aikojen sopiminen työllistävät aikaisempaa enemmän.

Arviointikeskustelut ovat aikaisempaa pidempiä. Opetustuntien määrää tulisikin vähentää ainakin työssäoppimisjakson ajalta.

Hakala (2006) on todennut, että työtyytyväisyys on kuitenkin parantunut. Opettajat tuntevat työnsä aikaisempaa mielekkäämmäksi, mihin on vaikuttanut sekä opetuksen tavoitteiden selkiintyminen että yhteistyön lisääntyminen (Hakala 2006.)

Miten näytöt ovat muuttaneet työpaikkaohjaajan työtä?

Työpaikan ja oppilaitoksen yhteistyö on lisääntynyt. Samoin opiskelijan ohjaus näyttösuunnitelman teossa on uusi asia.

Arviointi

Näytöt ovat tuoneet enemmän vastuuta ja lisänneet ainakin joksikin aikaa työmäärää; paperityötä ja perehtymistä aiheeseen (Hakala 2006).

Yritysten motiivit työssäoppimisyhteistyöhön:

- Tulevaisuuden työntekijöiden kouluttaminen
- Yrityksen kiinnostavuus ja maine
- Alan vetovoimaisuus ja tulevaisuus
- Opiskelijoiden ammattitaidon kehittäminen
- Yhteiskuntavastuu
- Vaikuttaminen koulutuksen sisältöihin
- Oman henkilöstön ja työyhteisön oppiminen

(Rundgren 2006.)

10.1 Mihin asioihin TAT-kyselyn (2005) mukaan yritysten näkökulmasta pitäisi kiinnittää enemmän huomiota työssäoppimisen kehittämisessä?

- Ennakkotiedotus, yhteissuunnittelu ja opiskelijavalinta.

Alueellisesti eri oppilaitosten työssäoppimisjaksojen ajalliseen sijoittamiseen, jotta paikat riittäisivät paremmin mahdollisimman monille opiskelijoille. Tärkeää on myös yritysten vuosisuunnittelun ja oppilaitosten aikataulujen yhteen sovittaminen - tiedot jaksoista tulevat usein liian myöhään tai ovat muuttuneet edellisestä vuodesta.

- Oppimistavoitteiden asettaminen ja työtehtävien valinta

Selkeät tavoitteet oppimisjaksolle ja työpaikoille tietoa siitä, mitä teoriassa on opetettu ja laaditaan yhdessä opintosuunnitelmat työpaikalla

Yrityksien osalta koulutus/työssäoppiminen tulisi olla mahdollisimman monipuolista, eri työpisteiden opettelua.”

- Opiskelijoiden perehdyttäminen ja valmiudet työssäoppimisjaksolle

Työelämälähtöisyys ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa.mukaan yritysten edustajien näkemys siitä, mikä on keskeistä osaamista.”

- Opettajan rooli ja ohjaus jakson aikana

Opettajan rooli korostuu työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa ja ohjauksessa.”

Ammattiosaamisen näytön arviointi työpaikalla, opettajan osallistuminen arviointiin sekä näytön eri vaiheiden aikana että arviointikeskustelussa.”

- työssäoppimisen arviointi ja ammattiosaamisen näytöt

- Opettajien yritystuntemus

- **Työssäoppimisen ja opetuksen kehittäminen**
- **Työpaikkaohjaajien koulutus**
(Rundgren 2006.)

10.2 Yhteenvedona yritysten mielipiteistä voitaisiin laatia seuraavanlainen lista;

- Työpaikat suhtautuvat ammattiosaamisen näyttöihin positiivisesti
- Kehitystyössä mukana oleminen on sitouttanut työpaikkoja
- Työssäoppimispaikoissa on löytynyt hyvät kokonaisuudet/työtehtävät, joita voi näyttää ~ työpaikka-analyysi auttaa
- Suunnittelu ei vie paljon aikaa kun asia on opittu
- Työpaikkaohjaajat miettivät jo itse, mitä opiskelija voi näyttää ~ keskustelu ja suunnittelu opiskelijan kanssa heti työssäoppimispaikan alussa. Työpaikat ovat kiinnostuneita opiskelijan tavoitteista ja päiväkirjan täyttämisestä.
(Mynttinen 2006)

Minusta työelämä ja oppilaitos kohtaavat mielipiteissä melko positiivisesti ja ehkä molemminpuolinen kunnioitus työelämän ja koulun välillä lisääntyy. Alkukankeuden menetyä uskon, että ammattiosaamisen näytöt ovat hyvä arvosteluperuste työnantajille ja sitä kautta he saavat tarvitsemaansa ja varsinkin haluamaansa työvoimaa.

10.3 Yhteenveto siitä, mitä kokemuksia opiskelijoilla on ollut ammattiosaamisen näytöistä?

- Opiskelijoiden motivaatio on parantunut
- Tuo ryhtiä työssäoppimiseen ja opiskelija ottaa vastuuta omista opinnoistaan
- opiskelija tiedostaa paremmin työssäoppimispaikan jaksojen tavoitteet ja pääsee tekemään tavoitteiden mukaisia työtehtäviä
- Kriteereihin perustuva itsearviointitaito on kehittynyt
- Arvioinnissa tarkastellaan opiskelijan osaamista, asenne ja muut sosiaaliset taidot eivät korostu liikaa ("hyvä tyyppi" arviointi jää vähemmälle).
(Mynttinen 2006.)

Oppilaalle on varmasti hyväksi oppia ottamaan enemmän vastuuta opiskeluistaan ja sitä kautta tutustua haluamaansa ammattiin. Itsearviointi parantaa nuoren kykyä tuoda itsensä esille parhaat puolensa, oppimansa ja taitonsa, joka auttaa tulevissa työpaikka-haastattelussa ja työsaanti mahdollisuudet paranevat. Näyttöjen kautta käsitys omasta ammattitaidosta selkiytyy.

11. NÄYTTÖAINEISTON VIIMEISTELIJÄN MUISTILISTA

Näyttöaineiston viimeistelyvaiheessa on hyvä tarkistaa oma näyttöaineisto alla olevan muistilistan avulla. Muistilistaan on koottu kansalliselle näyttöaineistolle asetetut keskeiset laatuvaatimukset ja – suositukset.

Aineisto noudattaa opetussuunnitelman perusteita erityisesti arviointitasojen suhteen (ei muuteta T1- ja K5-tasoja).

Aineisto kuvaa ja ohjaa mittaamaan ammatillista osaamista niin, että työtehtävän ja työprosessin lisäksi näytetään ja arvioidaan myös keskeinen kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen sekä yhteiset painotukset. Aineisto ei kapeutta osaamisen näyttämistä pelkästään työtehtävien suorittamiseen.

Aineisto kuvaa ja ohjaa mittaamaan työn tekemistä, ei vain tuntemista ja tietämistä.

Aineiston rakenne

Aineisto sisältää johdantotekstin (ammattiosaamisen näytöt ja kansallinen näyttöaineisto) ja yleisohjeet näyttöaineiston käyttöön. Yleisohjeita täydennetään tarvittaessa tutkintokohtaisilla ohjeilla. Lisäksi aineistossa ovat kaikki perustutkinnon ammatillisten opintojen opintokokonaisuudet samassa järjestyksessä kuin opetussuunnitelman perusteissa.

Ohjeet

Mahdolliset tutkintokohtaiset ohjeet täydentävät yleisohjetta. Niissä ei toisteta yleisohjeissa jo olevia asioita. Tutkintokohtaiset ohjeet eivät ole ristiriidassa yleisohjeen kanssa.

Näytön kuvaus

Näytön kuvauksessa on keskeiseksi osaamiseksi määritelty riittävän kattavasti se, mitä voidaan työtä tekemällä osoittaa. Työ voidaan tehdä työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa.

Näytettävä keskeinen osaaminen on valittu ja kuvattu niin, että tutkinnon laaja-alaisuus säilyy ja näyttö edellyttää laaja-alaista arviointia (arvioitavana ammatillisen osaamisen eri puolet, myös työn perustana oleva tieto, ydinosaaminen, yhteiset painotukset).

Näytön kuvaus ja arviointi ovat yksi kokonaisuus. Näytön kuvauksen sisällä ei ole monta pikku aineistoa. Näyttöön liittyy ainoastaan aitoon työhön liittyviä kirjallisia tehtäviä (esim. eläinrekisterin kirjaukset, rehukirjaukset, lääkekirjanpito), ei oppimisprosessiin kuuluvia tehtäviä.

Esimerkit

Esimerkit antavat uusia ideoita ja vaihtoehtoja näytön toteuttamiseen, niillä ei kuitenkaan tulisi ohjata seikkailuratoihin.

Esimerkistä käy ilmi, onko kyseessä esimerkki osanäytöstä, koko opintokokonaisuuden näytöstä vai useamman opintokokonaisuuden osaamista sisältävästä näytöstä. Osanäytösesimerkkiä on hyvä laajentaa esimerkillä osanäytön täydentämisestä.

Näyttöympäristö

Näyttöympäristön kuvauksen tulisi sisältää luonnehdintaa siitä ympäristöstä, jossa näyttö annetaan. Tämä kuvaus voidaan esittää myös taulukkomuodossa.

Arvioinnin kohteet

Näytön kuvauksessa kerrotut asiat (myös työn perustana oleva tieto) näkyvät arvioinnin kohteissa. Arvioinnin kohteet ja kohteiden nimet ovat opetussuunnitelman perusteiden mukaiset. Arviointikohteet on esitetty taulukkomuodossa yhdessä kriteerien kanssa alla luetellussa järjestyksessä. Arvioinnin kohteiden alle on merkitty vain alla mainitut asiat.

1. **Työprosessin hallinta**, sisältää suunnittelu-, toteuttamis-, arviointi- ja kehittämisvalmiudet.
2. **Työtehtävän hallinta**, sisältää työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnan.
3. **Työn perustana olevan tiedon hallinta**, sisältää kuvatussa työssä tarvittavan tietopohjan.
4. **Työturvallisuuden hallinta**.
5. **Ydinosaaminen**, sisältää oppimaan oppimisen taidot (jos neuvotaan, tekee neuvon mukaan), ongelmaratkaisutaidot, vuorovaikutus- ja viestintätaidot, yhteistyötaidot, eettiset ja esteettiset taidot.
6. **Yhteiset painotukset**, sisältää kansainvälisyyden, kestävän kehityksen, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämisen, yrittäjyyden, laadukkaan ja asiakaslähtöisen toiminnan, kuluttajaosaamisen sekä työsuojelusta ja terveydestä huolehtimisen.

Arvioinnin kohteissa on konkreettisesti määritelty, mitä ko. asia tarkoittaa kyseisessä opintokokonaisuudessa. Jokaisessa opintokokonaisuudessa arvioidaan vain keskeisimpiä ydinosaamis- ja yhteisiä painotuksia. Kaikkia ydinosaamis- ja yhteisiä painotuksia ei ole tarpeen – eikä mielekästä – arvioida kaikissa opintokokonaisuuksissa. Arvioinnin kohteessa on oltava mahdollista tehdä luotettavia havaintoja.

Aineistosta löytyy ydinosaamista ja yhteisiä painotuksia, ja ne myös arvioidaan. Työn perustana olevan tietopohjan arviointi koskee ainoastaan näytön kuvauksessa kerrotun työn tekemisessä tarvittavaa tietoa. Tietopohjan arvioinnin yhteydessä on kerrottu, miten tietopohjan olemassaolo voidaan näytön yhteydessä todentaa.

Arviointikriteerit

Arviointitaulukossa kriteerit on esitetty koko aineistossa niin,

1. että kaikille kolmelle tasolle kirjoitetaan kyseisellä tasolla vaadittava osaaminen erikseen (taulukkoa luetaan sarakkeittain eli pystysuoraan) tai
2. että edellisen tason osaaminen on sisällytetty jälkimmäiseen (taulukkoa luetaan riveittäin eli vaakasuoraan: T1- tason lisäksi H3- tasolla jne.):

Arviointikriteerien järjestys on T1, H3, K5

Tasokuvaukset (T1, K5) ovat yhdenmukaiset opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen tavoitteiden kanssa. Ops:n perusteissa kuvattua vaatimustasoa ei saa muuttaa, mutta kriteerejä voi konkretisoida ja kuvata työtoimintana.

Tasojen väliset erot on selkeästi ja havainnollisesti määritelty ja havaittavissa työtoiminnassa (erottelukyky). Työn perustana olevan tietopohjan tasoeroja kuvattaessa sanoja ”tietää”, ”ymmärtää” ja ”tuntee” täydennetään kuvaamalla kriteereissä, miten tietäminen, ymmärtäminen ja tunteminen tulevat ilmi työn tekemisessä.

Arvioinnin dokumentointi

Aineistossa voi olla yleisohjeessa olevan dokumentointiohjeen lisäksi esimerkkejä arviointikeskustelun dokumentoinnista sekä muita mahdollisia esimerkkilomakkeita ja niiden käyttöön liittyviä ohjeita. Lomakkeet ovat säädösten ja määräysten mukaisia sekä sopusoinnussa yleisohjeen ja näyttöarvosanan dokumentointilomakkeen kanssa.

(Opetushallitus 2005.)

12. Ammattiosaamisen näyttöjen vahvuuksia ja heikkouksia

Tässä luvussa kuvailen aiempaan tekstiin perustuvia näkemyksiäni. Näytöt ovat saaneet pääasiallisesti enemmän kiitosta, kuin moitteita. Ainut mitä jäin kaipaamaan oli rakentava kritiikki. Lähdemateriaalistani ei löytynyt minkäänlaista kriittistä pohdintaa näytöistä. Onko näytöistä luotu kuva liian positiivinen?

Kuten aiemmin olen todennut; näytöt tasapuolistavat tuntiosaajien ja käytännön taitajien eroja arvosanoissa, mutta onko todellisuudessa näin? On olemassa myös oppilaita, jotka eivät pysty antamaan parasta suoritustaan arvostelijoiden edessä, tilanteessa jossa heitä koko ajan tarkkaillaan. Mitä näiden oppilaiden kanssa voimme tehdä?

Onko meillä muuta vaihtoehtoa, kuin yrittää saada oppilas rentoutumaan, kokemaan tilanne turvalliseksi ja luoda leppoisa ilmapiiri näytön ajaksi. Silti saattaa olla, että oppilas ei pysty antamaan osaamistaan vastaavaa näyttöä.

Olen aiemmin tässä hankkeessani pohtinut myös opettajan roolia ja roolin muuttumista näyttöjen tultua mukaan arvosteluperusteeksi. Keskustellessani muutamien työpaikkaohjaajien kanssa tuli esille sellaisia ongelmia, että yhteistyö opettajan ja työssäohjaajan kanssa ei toimi. Opettaja opettaa teoriaa luokkahuoneessa, mutta ei välttämättä tiedota opetuksen sisällöistä työpaikkaohjaajille, joiden kuuluisi opettaa sama asia käytännössä oppilaille. Miten menetellä kyseisen opettajan kanssa?

Opettajan roolin muutos saattaa olla joillekin opettajille hankalaa, varsinkin sellaisille, jotka kokevat auktoriteettinsa kärsivän tiedon jaosta työpaikkaohjaajan kanssa. Keskustelin myös tilanteesta, jossa opettaja ei ollut jakanut informaatiota, ja jossa työpaikkaohjaajien keskuudessa oli niin tulehtuneet välit, etteivät he kommunikoineet keskenään. Tällainen ongelmavyöhyke ei voi olla vaikuttamatta oppilaan suoriin.

Tällaisessa tapauksessa asianomaisten tulisi kokoontua keskenään, mukaan lukien koulun johto, ja neuvotella ongelmavyöhyke auki ja päästä asialliseen ratkaisuun. Toisessa tapauksessa ongelmana oli työpaikkaohjaajan pätemättömyys, sillä hänellä ei ollut ko-

kemusta eikä koulutusta toimia ohjaajana, mutta kauan talossa olleena hän toimi kuitenkin ohjaajan tehtävässä.

Keskusteluissa ilmeni monenlaista ongelmatapausta ja suurimmasta osasta ongelmia selvittäisiin pitämällä työpaikkapalaveri, jossa kaikki ongelmat otettaisiin reilusti esille ja puhuttaisiin asiat selviksi.

Tärkeintä on kuitenkin oppilaan kehittyminen opinnoissaan hänen tulevaisuuden osaamisen kehittäminen. Opettajien ja työpaikkaohjaajien tehtävänä on antaa mahdollisimman hyviä eväitä oppilaille sitä pitkää matkaa varten, jonka he suorittavat elämänsä aikana, toivottavasti antaen parhaan mahdollisen panoksen myös heidän työuralleen.

13. Kotieläinten hoidon näyttö ja käytännön esimerkki opintokokonaisuuden näytöstä

Opiskelijan henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa on määritetty;

- Millaisia näyttöjä opiskelija suorittaa (näyttötilanteet ja - ympäristöt)
- Kuinka suuren osan näyttötilanteet kattavat näytettävästä opintokokonaisuudesta
- Mitkä ovat arvioinnin kohteet ja kriteerit
- Milloin näyttö annetaan
- Miten aiemmin hankittu osaaminen tai suoritettut ammattiosaamisen näytöt tunnustetaan

Opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa apuna kannattaa käyttää kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja. Silloin varmistetaan se, että näytössä tulee näytettyä opintokokonaisuuden keskeinen ammatillinen osaaminen. Jos opiskelijalle suunniteltu näyttö ei ole riittävän kattava on henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattava, miten opintokokonaisuuden näyttöä täydennetään. Tarvittaessa ammattiosaamisen näytön voi antaa osanäyttöinä esimerkiksi niin, että osa opintokokonaisuuden osaamisesta näytetään työpaikalla ja osa oppilaitoksessa. Toisaalta on myös sellaisia näyttötilanteita joissa on mahdollista osoittaa useampien opintokokonaisuuksien keskeinen osaaminen yhdellä kertaa (Ammattiosaamisen näytöt käyttöön, opetushallitus 2006.)

Näyttö annetaan viikon pituisen työharjoittelujakson loppupuolella koulutilan omassa navetassa. Viikon alkupuolella opiskelija laatii kirjallisen suunnitelman viikon aikana tehtävistä töistä sekä oman ajankäyttö suunnitelmansa käyttäen hyväkseen navetan muistiinpanoja sekä navettakirjanpitoa, joista hän näkee mahdolliset poikimiset ja siihen liittyvät ruokinnan muutokset sekä mahdolliset siemennykset ja siihen liittyvä jalostussuunnitelman luku.

Opiskelija käy läpi tuotannon mukaiset ruokinnan muutokset viimeisen koelypsytuloksen mukaan huomioiden lehmille tehdyn kuntokartoituksen. Hänen täytyy ottaa huomioon myös lehmän laktaatiokausi ja tiineyskausi. Hän arvioi mahdolliset karjassa olevat sairaudet, kuten mastiitti sekä sen aiheuttaman maidon erilleen lypsyn, sekä muut sairaudet, jotka mahdollisesti vaikuttavat lypsyjärjestykseen ja lääkinnällisiin toimenpiteisiin.

Suunnitelman pitää sisältää myös työtehtävät, jotka tehdään säännöllisesti, kuten tuotantoon tarvittavien koneiden huollot sekä lypsinten ja putkiston viikkopesu. Suunnitelmassa pitää näkyä myös mahdolliset rehujen siirrot, kuten AIV:n siirto pellolta pihattoon, viljan riittävyys siloissa, väkirehun riittävyys ja muiden ostorehujen määrien ennakointi.

Kirjallisen suunnitelman on oltava valmis keskiviikkoon mennessä, jotta arvioijat voivat tutustua suunnitelmaan ja tarvittaessa tehdä muutosehdotukset. Torstai tai perjantai on näytönantopäivä, jolloin varsinainen työnäyttö annetaan. Oppilas aloittaa työt normaaliin työaikaan aamulla kello 06.00, jolloin hän valmistelee maituhuoneen ja lypsyaseman lypsyä varten. Hän noutaa lehmät ulkoa kokoomatilaan ja tässä yhteydessä voimme tarkkailla hänen eläinten käsittelykykyään. Hän aloittaa lypsyn, jolloin näemme hänen lypsytekniikkansa sekä työn hygieenisyyden ja maidon laadun valvonta.

Lypsyn valmistuttua hän suorittaa lypsyaseman, kokoomatilan ja käytävien pesun sekä laittaa lypsimet ja putkiston pesuun noudattaen yleistä siisteyttä maituhuoneessa. Seuraavaksi oppilas suorittaa nuorkarjan hoidon ja ruokinnan, sekä lehmien ruokinnan pihattoon. Hänen tulee tehdä myös rehujen aistinvarainen arviointi.

Ruokinnan yhteydessä näemme koneiden ja laitteiden käsittelytaidon. Hänen tulee ottaa kaikissa töissään huomioon myös työturvallisuus. Lopuksi hän katsoo navetan yleisen puhtauden ja järjestyksen, sekä hoitaa mahdollisen seminologin tai eläinlääkärin tilaamisen.

Näytön jälkeen varaamme aikaa arvioijien palaveriin, jonka aikana oppilas suorittaa oma-arviointinsa ja esittelee sen meille. Käymme palautekeskustelun ja teemme mahdolliset tarkentavat kysymykset ja pohdimme annettua näyttöä, annamme rakentavaa palautetta ja huomioimme oppilaan omat kommentit näytöstä. Mahdollisesta uusintanäytöstä ja sen ajankohdasta sovimme oppilaan kanssa tarvittaessa.

Hyväksytyt suoritus ilmoitetaan oppilaalle heti arvostelijoiden keskustelun ja hyväksynnän jälkeen. Jos asiasta joudutaan keskustelemaan lisää epäselvien tulkintojen tms. tähden on oppilaan saatava lopullinen tieto mahdollisimman pian näytön jälkeen.

14. Loppuyhteenveto

Tämän hankkeen aihe on ollut melko vaikea lähinnä lähdemateriaalin ja tiedon etsinnän vuoksi. Toisaalta se osaltaan antoi minulle kipinän tämän hankkeen loppuun saattamiseksi. Halusin tämän hanketyöni olevan muodoltaan lähinnä ohjekirja, joka helpottaisi näyttötyön tekemistä käytännössä.

Hanketyöni tekemisessä olen hyödyntänyt Opetushallituksen kansallisia näyttöaineistoja, muutamia luentoja sekä tutustunut laajalti lähdeaineistoon. Lisäksi minulla on ollut mahdollisuus tutustua käytännössä näyttöjen toteutukseen koulutiloilla ja maataloilla. Näyttöaineistoon kuuluu paljon lakitekstiä ja erilaisia ohjeistuksia, näitä olen ottanut esiin tähän hanketyöhöni myös.

Olen yrittänyt pitää mielessäni koko hankkeen kirjoituksen ajan oppilasta ja hänen yksilöllisiä näkemyksiään näitä näyttöjä kohtaan. Mielestäni olen saanut huomioiduksi melko hyvin sen ajatuksen, että oppilas on kuitenkin se tärkein ja hänen oppimansa ja ymmärtämänsä asia on se, johon me pyrimme. Maatalousoppilaitosten henkilökunnan tulisi aina muistaa se, että me olemme oppilaita varten eivätkä oppilaat meitä varten ja mei-

dän kuuluu antaa parhaat mahdolliset eväät oppilaan saada paras mahdollinen oppi ja sitä kautta paras mahdollinen ammattitaito.

Ammattiosaamisen näytöt ovat minusta hyvä lisä oppilaan arvostelukriteereihin ja ne tasoittavat oppilaiden arvosanoja, antavat mahdollisuuden kädentaitajille saada kiitettäviä ja sitä kautta nostaa myös heidän itsetuntoaan samalle tasolle, kuin tuntiosaajillakin. Ammattiosaamisen näytöt ovat vielä etsikkoajalla ja niihin saattaa tulla vielä suuriakin muutoksia mutta ammattiosaamisen näytöt ovat ja sinänsä muutos parempaan ja tasapuolisempaan oppilasarvosteluun. Hankkeeni toimii mielestäni koottuna tietolähteenä ammattiosaamisen näytöistä tietoa tarvitseville.

Lähdeluettelo

Hakala, Raili (2006). Ammattiosaamisen näyttöjen vaikutus opettajan ja työpaikkaohjaajan työkuvaan – luento 27.9.2006 Tampere.

Hannula, Mirja (2006). Työ opettaa – lehti. Ammattiosaamisen näyttö on osa työssäoppimista (s. 4-7). Frenckellin Kirjapaino Oy, Helsinki.

Kangasaho, Kirsi & Mynttinen, Sari (2006). Hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen, Kokemuksia näyttöjen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista 26.-27.9.2006 – luennot Tampere.

Laurila, Pirkko (2006). Ammattiosaamisen näyttöjä koskevat säädökset ja määräykset – luento 27.9.2006 Tampere.

Laurila, Pirkko (2006). Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tehtävät ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanossa – luento 27.9.2006 Tampere.

Myllykangas, Päivi (2006). Näytöt, osaaminen on matka, ei määränpää. – luento 27.9.2006 Tampere.

Mynttinen, Sari (2006). Hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen –luentomoniste (26.9.2006). Seinäjoki.

Opetushallitus (2006). Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi.

Opetushallituksen ammatillisen koulutuksen linja (2003). Kansallisten näyttöaineistojen rakenne ja sisältö – muistio 5.2.2003.

Opetushallituksen näyttötiimi (2005). Näyttöaineiston viimeistelijän muistilista – muistio 12.8.2005.

Rundgren, Salla (2006). Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen kehitystarpeet yritysten näkökulmasta – luento 27.9.2006 Tampere.

Tauriainen, Susanna (2007). Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt opetusmaatilalla/-puutarhassa – luento Ikaalisissa 2007.

<http://www.oph.fi> 3.2.2007

LIITE 1**Asetukset ja niissä tapahtuneet muutokset A 603/2005***Opinnoista tiedottaminen, 3 §*

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa myös opetusjärjestelyistä sekä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen toiminta- ja menettelytavoista.

Sopimus työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä, 5 §

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta tehtävässä sopimuksessa sovitaan myös osaamisen arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä ja sopimuksen tekemisen edellytyksenä otettava ammattiosaamisen näyttöjen järjestäminen.

Arvioinnin yleiset perusteet, 10 §

Viisiportaista arviointiasteikkoa (T1 - K5) sovelletaan myös ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin. Erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti.

Asetusmuutokset

Säännökset arvioinnin suorittajasta ja opiskelijan oikeudesta saada tieto arviointiperusteista on otettu lakiin.

Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvalla muulta henkilöltä kuin opettajalta vaadittava pätevyys – koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavoin hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa.

Arviointiaineiston säilyttäminen, 11 a §

Opiskelijalla oltava mahdollisuus tutustua kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintioja, osaamista tai ammattiosaamisen näyttöjä koskevaan arvioinnin perusteena olevaan aineistoon, joka on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan arvosanan antamisesta.

Opinnoissa eteneminen ja arvosanan korottaminen, 12 §

Ammattiosaamisen näytöt tulee suorittaa hyväksytysti, jotta voi edetä opinnoissa.

Opiskelijalle on varattava mahdollisuus uuden ammattiosaamisen näytön antamiseen (uusinta tai arvosanan korottaminen).

Opetushallitus voi antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä.

Osaamisen tunnustaminen, 12 a §

Opiskelijan tulee hakea osaamisen tunnustamista riittävän ajoissa ennen ko. oppintojen tai opintokokonaisuuden aloittamista ja esittää osaamisen arvioinnin edellyttämä selvitys opinnoistaan ja osaamisestaan.

Tutkintotodistus, erotodistus ja todistus suoritetuista opinnoista, 13 §

Opiskelija saa tutkintotodistuksen suoritettuaan muiden opintojen lisäksi myös ammattiosaamisen näytöt hyväksytysti

Tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen.

Tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä.

Näyttötodistuksen allekirjoittaa toimielimen puheenjohtaja.

Erotodistukseen merkitään jatkossa suoritettut opinnot ja ammattiosaamisen näytöt arvosanoineen.

Opiskelijalle annetaan edelleen pyynnöstä todistus hänen suorittamistaan opinnoista ja ammattiosaamisen näytöistä myös opiskelun kestäessä sekä todistus myös aikaisemmin hankitusta osaamisesta.

(Opetushallitus Laurila P. 2006 luento Tampere 2006).

LIITE 2

Taulukko näytön arvioinnista eri tasoilla T1, H3 ja K5 sekä eri tasojen arviointikriteerit

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit	arviointikriteerit	Arviointikriteerit
Työprosessin hallinta Kotieläintöiden suunnitelmallinen ja johdonmukainen tekeminen Taloudellinen ja tehokas työskentely	Tyydyttävä T1 Opiskelija pystyy ohjattuna suunnittelemaan omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä työpäiväksi ja viikon jaksolle	Hyvä H3 Opiskelija suunnittelee lähes itsenäisesti kotieläinyksikön toiminnan työpäiväksi ja viikon jaksolle sekä lisää suunnitelmaan omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä.	Kiitettävä K5 Opiskelija suunnittelee itsenäisesti kotieläinyksikön toiminnan työpäiväksi ja viikon jaksolle sekä lisää suunnitelmaan omat tehtävänsä ja ajankäyttönsä.
Iltatarkastukset	tekee ohjattuna kotieläinten hoitotyöt	tekee työvaiheet oikeassa järjestyksessä ja työskentelee melko joutuisasti ja huolellisesti.	tekee työvaiheet oikeassa järjestyksessä, työskentelee joutuisasti ja on työssään omatoiminen ja erityisen huolellinen vastaa itsenäisesti iltatarkastuksesta.
Työtehtävän hallinta Eläinten käsittely ja hoitotyöt	hoitaa ja ruokkii kotieläimiä ja käyttää koneita ja laitteita kaikissa tuotantovaiheissa ohjeiden mukaan.	käsittelee tuotantoeläimiä itsenäisesti.	käsittelee varmaotteisesti tuotantoeläimiä yksilöinä ja ryhmänä.
Koneiden ja laitteiden sekä materiaalien hallinta		käyttää tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä sekä kotieläintuotantoon liittyviä koneita ja laitteita.	käyttää itsenäisesti tehokkaita työmenetelmiä, tuotannon koneita sekä ruokinta-, ilmastointi- ja lämmitysjärjestelmien laitteita.
Tietotekniikan käyttö ja tuotantorakennusten säätötekniikan hallinta	tunnistaa sairaan eläimen ja tilaa eläinlääkärin tarvittaessa.	avustaa synnytyksessä ja hoitaa ohjeiden mukaan vastasyntyneitä eläimiä.	avustaa synnytyksessä ja toimii tarkoituksenmukaisesti vastasyntyneiden eläinten hoidossa.
	osaa tarkkailla eläinten hyvinvointia ja lisääntymiskiertoa sekä tilaa tarvittaessa seminologin	osaa tarkkailla eläinten hyvinvointia ja lisääntymiskiertoa sekä tilaa tarvittaessa seminologin.	osaa tarkkailla eläinten hyvinvointia ja lisääntymiskiertoa sekä tilaa tarvittaessa seminologin.
		tunnistaa sairaan eläimen ja tilaa tarvittaessa eläinlääkärin.	tunnistaa sairaan eläimen, antaa ensiavun ja tilaa tarvittaessa eläinlääkärin.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	tulkitsi ohjattuna tuotantotarkkailun tietoja kotieläinten ruokinnassa.	käyttää kotieläinten ruokinnassa hyväksi tuotantotarkkailun tietoja.	käyttää ruokinnasuunnittelussa hyväksi tuotantotarkkailun tietoja.
Rehuarvojärjestelmän hallinta	ruokkii ohjattuna eläimet ruokintasuunnitelman mukaisesti.	käyttää rehuarvojärjestelmää ja laskee sen avulla tuotantovaiheen mukaisen ja taloudellisen ruokinnan.	käyttää rehuarvojärjestelmää ja laskee itsenäisesti tuotantovaiheen mukaisen ja taloudellisen ruokinnan.
Tuotantotarkkailutietojen tulkinta	tulkitsi ohjattuna tuotantotarkkailun tuloksia.	tulkitsi ruokintasuunnitelmaa ja toteuttaa sitä työssään.	tulkitsi ruokintasuunnitelmaa oikein ja toteuttaa päivittäisen ruokinnan sen mukaisesti.
		tunnistaa oireiden perusteella kaikkein tavallisimmat eläinsairaudet, on mukana antamassa ensiapua ja osaa arvioida, milloin kutsutaan eläinlääkäri.	tunnistaa tavallisimmat eläinsairaudet, antaa ensiavun ja kutsuu eläinlääkärin tarvittaessa.
		arvioi kotieläinten käyttöarvoa ja käyttää tuotanto-	tekee tarkoituksenmukaiset arviot kotieläinten jalostuksellisesta käyttöarvosta

		tarkkailun tuloksia suunnittelussa ja kannattavuuden arvioinnissa.	rakenteen ja tuotanto – ominaisuuksien perusteella.
Työturvallisuuden hallinta Lajikäyttäytymisen huomioiva eläinten käsittely	käsittelee ohjattuna eläimiä työturvallisesti.	käsittelee eläimiä harkitusti	noudattaa harkittua varovaisuutta eläinten käsittelyssä.
Ergonomia	käyttää hänelle osoitettuja suojaimia ja suojavaate-tusta ohjeiden mukaan.	käyttää työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaateetusta.	käyttää tilannekohtaisesti työn ja työympäristön edellyttämiä suojaimia ja suojavaateetusta.
Käyttö- ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen.	siisti työympäristönsä ohjeiden mukaan.	pitää työympäristönsä siistinä.	pitää työympäristönsä siistinä ja työn jälkeen varmistaa hyvän järjestyksen.
		pyrkii työskentelemään ergonomisesti.	työskentelee esimerkillisen ergonomisesti.
			kiinnittää erityistä huomiota paloturvallisuuden parantamiseen ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen	työskentelee tilan käytäntöjen mukaisesti, mutta pyytää asiantuntijan apua ongelmatilanteissa.	soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit.	osaa kertoa päätöksenteon perusteet.
Oppimistaidot			
Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot	käsittelee eläimiä niiden lajinomaiset piirteet huomioiden.	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua.	tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatu-kriteerit.
Eettiset ja esteettiset taidot.	tekee elintarviketuotannon laatutyön edellyttämiä muistiinpanoja ja noudattaa tarttuvien eläintautien ehkäisemiseksi annettuja ohjeita.	keskustelee, kuuntelee ja omaksuu hyvät käytännöt omaan työhönsä.	keskustelee, kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet.
		tekee muistiinpanoja maatilan käytännön mukaisesti ja toimii hygieniavaatimusten edellyttämällä tavalla.	pitää eläinten hyvinvointia ensisijaisena tavoitteenaan kaikessa toiminnassa.
		noudattaa tarkasti tarttuvien eläintautien johdosta annettuja toimintaohjeita.	tekee muistiinpanot maatilan käytännön mukaisesti sekä edellyttää ehdottomuutta itseltään ja kaikilta vierailta tarttuvien eläintautien varalta.
Yhteiset painotukset	tarvitsee tukea kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan.	ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	toimii niin, että ympäristö kuormittuu mahdollisimman vähän.
Kestävä kehitys			
Yrittäjyys	tiedostaa, mitkä asiat vaikuttavat kannattavaan maidontuotantoon.	työskentelee sitoutuneesti ja aloitteellisesti ja työtä arvostaen.	työskentelee sitoutuneesti, innostuneesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen.
Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen.	osaa ohjattuna hyödyntää työssään tietotekniikkaa.	osaa vastaanottaa uutta tietoa.	osaa vastaanottaa ja tuottaa uutta.
		tiedostaa, mitkä asiat vaikuttavat kannattavaan maidontuotantoon ja osaa tehdä valintoja eri vaihtoehtojen välillä.	tekee työn kaikki vaiheet huolellisesti ja valmiiksi asti.
		osaa ohjauksen jälkeen hyödyntää tietotekniikkaa työssään.	pystyy perustelemaan, millä rehuilla ja tuotantotekniikalla optimoidaan tuotannon kannattavuus.

